

TÜSİAD

TÜSİAD

YÖNETİM KURULU BAŞKANI

MUHARREM YILMAZ'IN

“DEMOKRASİNİN KURUMSALLAŞMASI VE

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ” KONFERANSI

AÇILIŞ KONUŞMASI

27 Kasım 2013

The Marmara Taksim Oteli, İstanbul

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35
www.tusiad.org

Faks: +90 212.249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

Sayın Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

Şahsım ve TÜSİAD adına hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Demokrasinin Kurumsallaşması ve Sürdürülebilirliği Konferansımıza hoş geldiniz.

Değerli Konuklar,

TÜSİAD olarak yirmi yılı aşkın bir süredir Türkiye’de demokrasi standartlarının yükseltilmesi konusunda sayısız rapor, görüş ve seminer çalışmaları yaptık. Türkiye’de pek çok sivil toplum örgütü de demokrasinin gelişmesine çok değerli katkılar sağladı. Bu uzun ince yolda çalışmaya devam etmek zorundayız. Bu çerçevede bugün değerli paydaşımız Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi ile Demokrasinin Kurumsallaşması ve Sürdürülebilirliği Konferansını düzenliyoruz.

Öncelikle Avrupa kıtasında işleyen bir demokrasinin yapı taşlarının oluşması ve gelişmesinde önemli rol üstleniş olan Venedik Komisyonu Direktörünün bugün davetimize icabet ederek bizle birlikte olmasından memnuniyet duyduğumuzu belirtmek isterim.

Değerli Konuklar,

16 sene önce yayımladığımız Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri raporunun önsözünde de belirtildiği gibi “ekonomik ve siyasal demokrasinin kurumsallaşması, Türkiye’nin önünde sonunda yaşayacağı zorunlu bir süreç değildir. Ülkenin aydınlık geleceği için demokrasinin tek çıkar yol olduğunu düşünenlerin kesintisiz çabalarının bir ürünü olabilir”. İşte bu anlayış çerçevesinde, Demokrasinin her zaman korunması ve geliştirilmesi gereken bir kazanım olarak anlaşılması gerektiğine inanıyoruz. Demokrasi alanındaki kazanımların kalıcı kılınabilmesi için yapılacak tartışmaların “kurumsallaşma ve sürdürülebilirlik” eksenlerinde tartışılması gerektiğini düşündük.

Demokrasinin kurumsallaşması, demokratik kurum, kurallar ve teamüllerin yerleşmesini ve istikrar kazanmasını gerektirir. Bu çerçevede erklerin, o ülkenin şartlarına ve tarihi tecrübesine göre belirlenmiş bir sistem içinde birbirleri ile uyumlu ve denge halinde işlemesi çok önemli hale geliyor. Sisteminizi öyle bir tasarlamalısınız ki, toplumunuzun çoğulcu

yapısını yansıtsın, sorunları krize dönüşmeden kontrol edebilsin ve çarklar kırılmadan çalışabilsin.

Nitekim demokratik sistemlerde “çoğulculuk” ilkesi iki boyutta uygulanır. Bunlardan birincisi, değişik düşünce ve ideolojilerin bir arada bulunması, temsil edilebilmesi, anayasal koruma ve güvence altında olması anlamına gelen “ideolojik çoğulculuk”tur. Diğeri ise siyasal iradeyi ortaya çıkaran ve devlet iradesini ortaya koyan kurum ve organları denetleyen, bir bölümü seçimle işbaşına gelmiş kurum ve organdan oluşan “kurumsal çoğulculuk” boyutudur. Bunlar, günümüzde demokrasilerin vazgeçilmez unsurlarıdır. Bu nedenle, geleneksel kuvvetler ayrılığını temel alan denetim ve denge mekanizmalarının yanı sıra, sivil toplum örgütleri, basın-yayın kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, kamu denetçisi(ombudsman) gibi özerk kurumlar da anayasal güvence altında olmalıdır.

Demokraside devletin kurumsal yapısı hukuk devleti üzerine inşa edilir. Hukuk devleti insan haklarına dayalı, bunları koruyan, güçlendiren ve kendisi de koyduğu kuralla bağlı olan devlettir. Hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmazı ise, devletin tüm işlem ve eylemlerinin bağımsız yargının denetimine tabi olmasıdır.

Demokrasinin nüvesi bireydir ve bu noktada Demokratikleşme süreci, kişinin birey olması sürecidir, desem her halde yanlış olmaz. Ve bireyin hak ve özgürlüklerinin dokunulmazlığının ve bireyin devlet ve toplum baskısından korunmasını, demokrasinin olmazsa olmazı olarak gördüğümüzü belirtmek isterim.

Unutmayalım ki, demokratikleşmenin başarıldığını düşündüğümüz gün dahi, bu dosya kapanmayacak, önümüzde hep daha iyiyi arama görevi duracaktır. Toplumsal gelişmişlik düzeyini sürekli yükselterek, bireyin daha eğitilmiş, daha nitelikli kılınması ve bireyin demokrasi kültürü içerisinde olgunlaşması, demokrasi talebini canlı tutacaktır, sürdürecektir. Demokrasiyi sürdürülebilir kılabilecek olan unsurlardan biri, bireyin demokrasi bilincidir.

Hiç şüphesiz demokrasinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında, siyasi aktörlerin uzlaşma niyetine sahip olmaları, demokrasi kültürünü geliştirme iradesine sahip olmaları da önemlidir ve buna uygun bir siyasi dil kullanmaları da kolaylaştırıcı bir unsurdur. Bu anlamda siyasetçilere, kendi ideolojilerini savunurken üsluplarının gerilime sebep olmamasına özen gösterme görevi de düşmektedir.

Değerli konuklar,

Türkiye'nin demokratikleşme sürecine baktığımızda bu meseleyi bütüncül bir şekilde ele alamadığımızı görüyoruz. 1982 Anayasası'nın ilk kapsamlı ve ciddi değişikliğinin yapıldığı 1995 yılından beri, hatta 90'ların başındaki o meşhur 141, 142, 163. madde değişikliklerinden beri, sayısız anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, tebliğ değişikliği yaptık. Yani daha demokratik olma yolunda mevzuat temelinde çok şeyi denedik.

Bu aşamadan sonra Türkiye'nin demokratikleşme birikimini yeni anayasa ile taçlandırması beklenirdi. TBMM'deki tüm siyasi partiler, 2011 genel seçimleri öncesi yeni anayasa sözü vermişlerdi.

Tüm partilerin katılım ve eşit temsili ile kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonu, kurulduğu günden itibaren toplumdaki yeni anayasa beklentisinin canlı tutulmasını sağlamış ve bu beklentinin karşılığı olarak toplumdaki büyük itibar görmüştü.

Yeni anayasayı oluşturacak olan Komisyonun faaliyetinin sona ereceği yönündeki açıklamalar, demokratikleşme sürecine ilişkin umutların yükseldiği bir dönemde karşımıza çıktı. Türkiye'nin ilk kez sivil, demokratik bir anayasa yapma fırsatını kaçırmaya noktasına gelmesi aslında büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır. Bu tıkanıklık hiç de azımsanacak, geçirilecek bir tıkanıklık değildir; parti temsilcilerimiz bu tıkanıklığı birbirlerinin tutumları ile ilişkilendiriyorlar... Hatta süreci 18 ay sonra yapılacak olan genel seçim sonrasında oluşacak olan meclise devretmeye yönelik değerlendirmeler de duyuyoruz. Bu tutumlar maalesef demokratik standartlar için atılacak adımların samimiyetini, gerçekliğini ağır bir şekilde sorgulatmaktadır. Son 6 yıl içinde arzulanan yeni bir Anayasanın neredeyse her boyutu tartışıldı, akademi'nin tüm değerli temsilcileri, kurumları, STK'lar bu sürecin bir parçası oldu... Şimdi yeni anayasa için başa mı dönüyoruz? Yeniden akademi'yı, kurumları, yurttaşlarımızı nasıl heyecanlandırarak motive edeceğiz? Sormak isterim: eğer yeni bir Anayasa ihtiyacımız yok idiyse, niye toplum bu denli bu konuyla bu kadar uzun meşgul edilmiştir?

Tüm konularda kısa vadede uzlaşma sağlanmasının zorluğunu kabul ederek, Komisyonun ve belki de partilerimizin kaygılarımızı gidermesini beklemek hakkımızdır diye düşünüyorum.

Bugün ülkemizi geriye götürdüğünü düşündüğümüz gündemler yerine, geleceğimize ışık tutacak bir 21. YY anayasasını tartışıyor olmayı tercih ederdim. Türkiye'nin yeni anayasa ihtiyacının gelecek dönem parlamentolarına bırakılmamasını ve 24. Dönem TBMM tarafından yakalanmış bu fırsatın önümüzdeki 1,5 yıl içinde en iyi şekilde değerlendirilmesini diliyoruz. TBMM'nin üstlendiği bu sorumluluğu devredeceği bir kurum, kuruluş yoktur. Süreci ertelemek ise, korkarım sadece zaman kaybetmek anlamına gelecektir.

Değerli Konuklar,

Toplantımızda çok değerli konuşmacılarımızdan demokrasinin kurumsallaşması ve sürdürülebilirliğini sağlayacak, işleyen bir anayasal sistemin temel unsurlarının neler olabileceğini dinleyeceğiz. Kendilerinden ilham alarak buradan ayrılabilceğimizi umuyorum.

Sözlerime son vermeden önce, konferansımızın gerçekleşmesinde emeği geçenlere ve birikim ve görüşleriyle katkı sağlayacak konuşmacılarımıza, sizlerin huzurunda TÜSİAD adına bir kez daha teşekkür ederim.